

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

פורים, ה'תשל"ז

חלק א – יוצא לאור לש"פ תצוה, ט"ו אדר ראשון, ה'תשפ"ד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תצוה, ט"ו אדר ראשון (שושן פורים קטן) הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות פורים ה'תשל"ו, הנחה בלתי מוגה. חלקים הבאים י"ל אי"ה בשבועות הבאים אי"ה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום א' פ' ואתה תצוה, ה'תשפ"ד
שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2024 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5784 • 2024

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת חג הפורים, ה'תשל"ו.

בלתי מוגה

א. בתור הקדמה כללית להתוועדות — הנה אע"פ שכבר דובר על זה ריבוי פעמים, יש לחזור ולהזכיר בכל פעם, מהו הענין שלוקחים מזמנם של ריבוי יהודים, עבור ענין ומאורע שאירע לפני אלפי שנים.

ובנדו"ד, בנוגע לחיוב דשמחת פורים, שמתאספים יחד באופן ד"משפחה ומשפחה" (כמ"ש במגילה¹), ומזה למדים גם בנוגע לשאר ענינים של שמחה, שצ"ל (לא ביחידות, אלא) דוקא עם ריבוי אנשים, "ברוב עם"², וכל המרבה הרי זה משובח — שיש צורך בביאור כדי להבין זאת בעומק יותר, והעיקר, ע"פ מאמר חכמינו ז"ל³ "המעשה הוא העיקר", מהי התוצאה מזה בנוגע למעשה בפועל:

הן אמת שנעשית מצות מקרא מגילה, משלוח מנות ומתנות לאביונים, ושאר הענינים הקשורים עם פורים, אבל לכאורה יכולים לעשות זאת מבלי להקדיש זמן על זכרון הדברים — כמודגש במיוחד במגילה¹: "והימים האלה נזכרים ונעשים", והיינו, שלפי מדת הזכרון תלוי אופן העשי', וכפי שרואים גם במוחש, שכלל שהזכרון טוב יותר, תהי' העשי' בחוזק יותר.

ובפרט כשהשמחה נמשכת לאחרי שכבר נתקיימו ונעשו ("נעשים") עניני הפורים, הן מקרא מגילה והן אמירת "על הניסים" (גם במנחה), ועאכו"כ משלוח מנות ומתנות לאביונים — כמנהג ישראל ("תורה היא"⁴) שסעודת פורים (ועד"ז גם התוועדות פורים) נערכת ביום פורים לאחרי חצות, לאחרי תפלת מנחה⁵, והמנהג בפועל שמושכים אותה ליום שלאח"ז — שושן פורים [ועד"ז בירושלים עיה"ק, ובמיוחד ירושלים העתיקה, וכן בכל הערים שמוקפות חומה מימות יהושע בן נון, שפורים הוא בחמשה עשר], ואעפ"כ, מוסיפים ומקדישים זמן עבור ענין השמחה,

מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז
או"ח סוסק"פ. סתל"ב ס"א. סתנ"ב ס"ד.
סתצ"ד סט"ז. ועוד.

(5) ראה רמ"א או"ח סתרצ"ה ס"ב. וראה גם נטעי גבריאל — הל' פורים בחלק השו"ת סכ"ג. ושי"נ.

(1) אסתר ט, כח.

(2) משלי יד, כח. וראה מג"א או"ח סוסתר"צ.

(3) אבות פ"א מ"ז.

(4) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב.
הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד.

ועד לאופן ש"חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע", אף שלכאורה אין זה יכול לפעול ולהשפיע על הענינים שנעשו כבר לפניז, אלא ההשפעה יכולה להיות רק מכאן ולהבא.

ב. ובכן, יש הוראה כללית בזה — בפירוש הבעש"ט על מאמר המשנה במסכת מגילה: "הקורא את המגילה למפרע לא יצא":

הפירוש הפשוט ב"הקורא את המגילה למפרע" הוא — שקוראה מסופה לתחילתה. אבל ענין זה אפשר לאמרו בכמה לשונות, וכיון שבחורים הלשון "למפרע" דוקא, יש בזה גם רמז על ענין נוסף בפירוש תיבת "למפרע" — שזהו ענין שאירע בעבר.

ופירוש הדברים, שכדי לקיים ולצאת י"ח קריאת המגילה [ומזה מובן גם בנוגע לכל עניני פורים], צריך לקרותה וללמדה ולהעמיק בה באופן שאין זה "למפרע", היינו, דבר שאירע עם יהודים אחרים לפני ריבוי דורות ובמדינה אחרת וכו' — שאז "לא יצא" י"ח קריאת המגילה (ועד"ז שאר עניני פורים) בשלימותה, אלא יש לקרוא וללמוד ולהתבונן בפרשת הדברים באופן ד"אשר קרהו", היינו, שזהו מאורע שאירע עמו, לא רק "בימים ההם", אלא גם "בזמן הזה", בימים אלו.

ג. וכאשר מתבונן בענין זה על הסדר,

— מה הי' יכול לקרות, רח"ל, ועד שמגיע לסיפור אודות ההצלה הגדולה ועד לאופן ד"ונהפוך הוא"¹⁰,

ומגיע גם לידיעה שענין זה נפעל עי"ז ש"מרדכי לא יכרע ולא ישתחוה"¹¹, ובאופן ש"הגידו לו את עם מרדכי"¹², היינו, שכל אחד מישראל וכל בני"הם "עם מרדכי", שמתנהג כמו מרדכי ש"לא יכרע ולא ישתחוה", ועל זה אומר המן שלאחרי כל עניני גדלותו, הנה "כל זה איננו שווה לי"¹³ בראותו את מרדכי (ומזה מובן גם בנוגע ל"עם מרדכי") ש"לא יכרע ולא ישתחוה"; וענין זה פעל שלא זו בלבד שבטלה גזירת המן, אלא גם הענין ד"ונהפוך הוא", עד ש"רבים מעמי הארץ מתייהדים כי נפל פחד היהודים עליהם"¹⁴, "כי גדול מרדכי גו' ושמעו הולך בכל המדינות"¹⁵,

6) מגילה ז, ב.	ע' 73).
7) ראה כש"ט בהוספות ס"ק. וש"נ. וראה	10) שם ט, א.
8) שיחת פורים דאשתקד ס"ב (תו"מ חע"ט	11) שם ג, ב.
ע' 299). וש"נ.	12) שם ו, ו.
9) שם יז, א.	13) שם ה, יג.
10) אסתר ד, ז. וראה שיחת פורים תש"ג	14) שם ח, יז.
ס"ד; תש"ה ס"ו (סה"ש תש"ג ע' 44; תש"ה	15) שם ט, ד.

ומתבונן בכך שאין זה ענין שאירע "למפרע", בעבר, אלא זהו ענין שאירע עמו בימים אלו —

אזי מובן שאין צורך בהסברה על המשך השמחה אע"פ שכבר קרא את המגילה, ונתן משלוח מנות ומתנות לאביונים, וכבר ערך חלק מסעודת פורים — שכן, השאלה "לשמחה מה זה עושה"¹⁶, שייכת רק אם מדובר אודות ענין שאירע עם מישהו אחר, ובפרט בזמן אחר (לפני כמה דורות) ובמקום אחר; אבל בענין שאירע עמו עתה, ב"ד אדר ה' אלפים תשל"ו — אינו זקוק להסברה על כך שלאחרי משלוח מנות ומתנות לאביונים, ועאכו"כ לאחרי מקרא מגילה, עומד הוא בשמחה גדולה, כיון שזה עתה ה' "ונהפוך הוא", ועד לאופן ד"אורה ושמחה וששון ויקר"¹⁷.

וכמו"כ עומד בהתחזקות מיוחדת בנוגע לענין ד"לא יכרע ולא ישתחוה" — שביכלתו להפוך גזירה שהיתה כבר באופן ש"נכתב ונחתם בטבעת המלך"¹⁸ ד"מלכו של עולם", ובפרט ע"פ המסופר במדרש¹⁹ שהי' גזר-דין שנחתם בטיט (ועכ"פ — לא רק נכתב, אלא גם נחתם), ובמצב כזה, הנה תנועה של יהודי אחד שמראה דוגמא ש"לא יכרע ולא ישתחוה", ופועל שיגיע אח"כ לכל בני"י "מנער ועד זקן טף ונשים"²⁰ — מבטלת ושוברת את כל אלו שאינם ידידים של בני"י, ועאכו"כ אלו שהם שונאי ישראל, ומבטלת את כל הגזירות (אפילו אלו שאפשר לומר שיש להם מקום כביכול כיון שכבר נחתמו עכ"פ בחותם של טיט), ולא עוד אלא ש"לפום צערא אגרא"²¹ — "ונהפוך הוא", "לשמחה גו' ליום טוב"²², ועד לאופן ד"אורה שמחה וששון ויקר".

וכדי שהשמחה תהי' בשלימותה, רוצה לדעת ולהיות בטוח, שלא רק הוא בעצמו מרגיש כך, אלא כך מרגישים גם ילדיו, וכך יהי' אצלם אפילו לאחרי שיצאו מתחת השפעתו ויהיו עצמאיים, ועל זה מבטיחים לו ש"זכרם לא יסוף מזרעם"¹, שכך יהי' אצל זרעו וזרעו עד סוף כל הדורות — שאז השמחה היא בשלימותה.

ד. וזהו מה שלוקחים מפורים בנוגע למעשה — ש"לא יכרע ולא ישתחוה":

אפילו כשאומרים לו שזהו ענין שהוא לא רק מנהג המדינה, אלא

16 קהלת ב, ב. וראה שבת ל, ב.
 17 אסתר ה, טז. וראה מגילה טז, ב.
 18 שם ג, יב.
 19 אסתר"ר פ"ז, יח.
 20 שם, יג.
 21 אבות פ"ה מ"א.
 22 שם ט, כב.

"דבר המלך" של אחשורוש ה"מושל בכיפה"²³ — הנה אם זה פוגע בענין שנאמר בשולחן-ערוך, אזי לא נוגע לו כלל כל ענין וציווי של המלך ה"מושל בכיפה", ומתנהג כפי שיהודי צריך להתנהג לא רק אצלו בבית, בד' אמותיו, בחצר וברחוב שלו, אלא מתנהג כך גם "בשער המלך" — של המלך שצוה אודות הכריעה והשתחוואה להמן.

וענין זה פועל ש"שמעו הולך בכל המדינות" — שבכל מקום שומעים שכך מתנהג "עם מרדכי", כיון שהולכים בעקבותיו בהנהגה והדרכה שסלל עבורם מרדכי, שהי' מהסנהדרין²⁴, והנהגתו היתה על יסוד ה"סמיכה" שהי' סמוך איש מפי איש עד משה רבינו, ש"קיבל תורה מסיני ומסרה"²⁵ לכל הדורות.

וכך נפעלת ההנהגה ד"אורה זו תורה ושמחה זה יום טוב וישון זו מילה ויקר אלו תפילין"²⁴ (ש"הוקשה כל התורה כולה — המצוות שבתורה — לתפילין"²⁶, כיון שכל המצוות נכללים במצוות תפילין), באופן ש"כך תהי' לנו"²⁷ — דכיון שאצלנו אין זה ענין שהוא "למפרע", אלא באופן ש"בזמן הזה", בימים אלו, למדו והתבוננו וחוו את הענין, אזי נעשה הענין ד"אורה ושמחה וישון ויקר" כפירוש חז"ל הנ"ל, וימשיך גם את ה"אורה ושמחה וישון ויקר" כפשוטו, למטה מעשרה טפחים, שתהי' שנה של שמחה, ושנה של שמחה גדולה ביותר.

ו"מסמך גאולה לגאולה"²⁸ — שמהגאולה מכל הגזירות שיתבטלו עוד בימים האחרונים של הגלות, נזכה בקרוב לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שיוליכנו קוממיות לארצנו, ובקרוב ממש.

* * *

ה. ישנם השואלים:

הן אמת שאיתא בספרים פירוש הבעש"ט הנ"ל, אבל הפירוש הפשוט ב"הקורא את המגילה למפרע" — כפי שנוגע להלכה ודין בשו"ע²⁹ — הוא שקורא מסופה לתחילתה, וא"כ, איך יכולים להכניס בזה הפירוש ע"פ תורת הבעש"ט, שאין לו שייכות כלל עם הפירוש הפשוט?!

רוצים אמנם ללמוד מתורת הבעש"ט הנ"ל הוראה בהנהגה עד למנהג ישראל תורה הוא, שגם היא נעשית הלכה, אבל זוהי הלכה

27 נוסח "הבדלה" דמוצש"ק.

28 מגילה ו, סע"ב.

29 אורח סתר"צ ס"ו.

23 מגילה יא, סע"א.

24 שם טז, ב.

25 אבות רפ"א.

26 קידושין לה, א. וש"נ.

שלכאורה אין לה קשר ושייכות עם מאמר המשנה כפי שנעשה יסוד לדין שנאמר בשו"ע.

1. ובהקדים המבואר בכ"מ שהתורה נדרשת בד' האופנים שהר"ט שלהם הוא פרד"ס, והיינו, שכשם שישנו אופן לימוד התורה ע"פ הפשט, כמו"כ נלמדת התורה ע"ד הרמז, ע"ד הדרוש וע"ד הסוד, שגם הם ניתנו למשה מסיני כשניתנה לו התורה בפירושה³⁰.

ומזה מובן, שאותו התוקף והנחיצות והאמת שבלמוד התורה ע"ד הפשט, צ"ל גם בלימוד ע"ד הרמז, אלא שהסדר בזה הוא, שלכל לראש מתחיל לימוד התורה ע"ד הפשט (שזוהי האות פ' ד"פרד"ס"), ואח"כ באים גם אופני הלימוד שלמעלה מזה, ועד ללימוד ע"ד הסוד.

וכפי שרואים גם במוחש, בפשטות, שאפילו אלו שלמדו ולומדים ע"ד הסוד, ה"י הסדר שתחילה למדו כפי שתיוק מתחיל לדבר אביו מלמדו תורה³¹, שזהו ע"ד הפשט, ורק לאח"כ הנה במשך הזמן הגיעו ללימוד הסוד.

וכיון שאופני לימוד הנ"ל הם שלבים בלימוד התורה, הרי מובן, שלא יכולה להיות סתירה ביניהם, כך, שיהיו אופנים שונים בנוגע לאמיתיות הדבר, ויתירה מזה, שאינם ד' אופנים שונים, אלא ד' שלבים בלימוד, כך, שמאופן לימוד אחד באים לאופן לימוד השני.

וענין זה מתברר יותר ע"פ ביאור האריז"ל³², שד' האופנים בלימוד התורה הם כנגד ד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשי', והרי הסדר בעולמות הוא שמאצילות נמשך בריאה (ואי אפשר להיות ענין בבריאה אא"כ ישנו תחילה באצילות), ואח"כ נמשך בעולם היצירה, ועד לעולם העשי' — שמזה מובן שלא זו בלבד שאינם ד' אופנים שונים ולא יכולה להיות סתירה ביניהם, אלא אדרבה: סיבת הלימוד ע"ד הפשט היא לפי שכך נשתלשל מהלימוד ע"ד הרמז, ע"ד הדרוש וע"ד הסוד. אך כיון שבן אדם צריך ללמוד מן הקל אל הכבד, אינו יכול להתחיל את הלימוד כפי שהתורה ניתנה מלמעלה למטה: תחילה בפנימיות ואח"כ בפשט, אלא הלימוד הוא מלמטה למעלה, שתחילה לוקח את הלבושים, דרך הפשט, ואח"כ בא לרמז, דרוש וסוד.

טושו"ע יו"ד סרמ"ה ס"ה. ה' ת"ת לאדה"ז בתחלתן.

(32) נסמן בלקו"ש חכ"א ע' 36.

(30) ראה הקדמת הרמב"ם לספרו היד (בתחלתה).

(31) ברכה לג, ד. וראה סוכה מב, סע"א.

ספרי עקב יא, יט. רמב"ם ה' ת"ת פ"א ה"ו.

ז. ומזה מובן גם בנוגע לב' הפירושים ב"למפרע" — שלא זו בלבד שאינם בסתירה זל"ז, ואפילו לא פירושים שונים, אלא הם משתלשלים זמ"ז:

החילוק ע"ד הפשט בין קריאת ולימוד הסיפור של פורים כמו דבר שאירע בעבר או כמו דבר שקורה עמו עתה "בזמן הזה", פשוט ביותר — שאם זה מאורע שאירע עמו, צ"ל סדר המאורעות באופן שתחילה ישנו הענין ד"ויהי בימי אחשורוש"³³, ואח"כ בא המשך הפסוקים פסוק לאחר פסוק, עד לפסוק האחרון של המגילה;

אבל כשקורא ולומד זאת כמאורע שאירע בעבר ועתה נזכר אודותיו, הנה הענין הראשון שפוגש בזכרונו הוא — לא התחלת המגילה, "ויהי בימי אחשורוש", אלא לכל לראש הוא פוגש את השנים שאודותם מסופר בסוף המגילה: "וישם אחשורוש מס על הארץ ואיי הים", ואח"כ חוזר למה שאירע בעבר קצת לפניו: "ותכתוב אסתר המלכה בת אביחיל ומרדכי היהודי . . את אגרת הפורים הזאת השנית"³⁴, ואח"כ פוגש במשך הזמנים גם "אגרת הפורים" הראשונה, ואח"כ — ביטול הגזירה, ואח"כ — הגזירה, ועד שמגיע ל"ויהי בימי אחשורוש".

ונמצא, שכאשר קורא את המגילה למפרע כפירוש הבעש"ט, שזהו זכרון מאורע שאירע בעבר — אזי הקריאה היא "למפרע" כפשוטו, מסופה לתחילתה, כאמור, שנזכר תחילה על מה שמסופר בפסוק האחרון של המגילה, ואח"כ נזכר בפסוק שלפניו, וכן הלאה, עד שמגיע לפסוק הראשון של המגילה.

ורק כאשר קורא ולומד באופן שחווה דבר שאירע עמו — אינו יכול להתחיל מ"ותכתוב אסתר בת אביחיל", שהרי זה מסובב שבא לאחר כמה סיבות והשתלשלות המאורעות; אלא בהכרח לחזור ולחיות את כל המסופר במגילה על הסדר, החל מ"ויהי בימי אחשורוש", וכל הפסוקים שלאח"ז, עד לפסוק האחרון של המגילה.

וכאן רואים שפירוש הבעש"ט אינו ענין בפ"ע, רמז או דרוש נאה וכו', אלא הוא קשור עם הפירוש הפשוט ללא אפשרות אחרת — כי, כשלומד פרשת הדברים בתורת אמת, באופן ד"אשר קרהו"⁹, אזי מוכרח לקרוא על הסדר, מתחילתה לסופה; אבל כשקורא כמו דבר שאירע בעבר ("למפרע") — אזי צריך לקרות ולספר לפי סדר הדברים בזכרונו, וכיון שלכל לראש נזכר מה שאירע בסוף, צריך לקרות תחילה הפסוק האחרון

(שהרי אסור לו לומר דבר שקר), ולהמשיך מסופה לתחילתה, עד שיגיע לפסוק הראשון.

ח. מכל דבר צריך לבוא ענין שנוגע להלכה לפועל:

ובהקדים — שמצינו במה ענינים ובכמה שטחים, שבשעה שרואים מסובב, תוצאה וסך־הכל, לא יכולים לדעת בוודאות מה היתה הסיבה והשתלשלות הדברים, כיון שיכולים להיות כמה סיבות שהביאו את אותו מסובב.

וכמדובר פעם בארוכה³⁵ דוגמא פשוטה לדבר — שכאשר ישנו מספר בתור סך־הכל, כמו מספר שנים או מספר אחד, אי אפשר לדעת כיצד הגיע למספר זה, שהרי יתכן שכך הי' מתחלה עד לסוף, ויתכן שנעשה לאחרי שהיו שנים והפחיתו אחד, ועד"ז בכר"כ אופנים; אבל כשאומרים לו שיש שנים וצריך להסיר אחד, אזי אין ספק מה יהי' המסובב.

ובנוגע לעניננו: כשרואים מעמד ומצב ש"נפל פחד מרדכי עליהם"³⁶ ו"שמעו הולך בכל המדינות"¹⁵ — הנה כל זמן שלא קוראים את הפסוקים שלפנ"ז, יודעים רק את המסובב, אבל לא יודעים מהי הסיבה שהביאה לכך; יתכן שזהו בגלל שמרדכי הי' אדם גדול, תלמיד חכם גדול וכו', ויתכן שזהו בגלל ש"מרדכי לא יכרע ולא ישתחוה". וכאשר הקריאה היא באופן כזה שישנו רק המסובב ללא הסיבה — הנה קריאה זו לא תעורר אצלו את התנועה ד"לא יכרע ולא ישתחוה", כיון שאינו יודע בוודאות אם זוהי הסיבה לכך ש"שמעו הולך בכל המדינות". ועד"ז כשרואה ש"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"¹⁷, הנה אם הוא קורא זאת "למפרע", ללא סיפור הפסוקים שלפנ"ז — יכול לחשוב שזהו לפי שהיהודים היו פוליטיקאים גדולים, בעלי קשרים בשושן הבירה, שניהלו מסחרים טובים והי' להם ריבוי ממון, כך, שהוצרכו להתחשב עמהם, ולכן "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר";

אבל כשקוראים ולומדים את המגילה על הסדר — רואים שתחילה היתה גזירה כו' על כל היהודים "מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד"²⁰, ועי"ז שהיתה ההנהגה באופן ש"לא יכרע ולא ישתחוה" — הרי זה פעל ש"ליהודים היתה אורה ושמחה". ואז אין מקום שיהי' אצלו ספק בדבר.

35) ראה גם "אגרות קודש", קובץ א' — חוברת "אמונה ומדע" (כפ"ח, תשל"ז) ע' 91.
עניני אמונה ומדע (כפ"ח, תשל"ב), ע' 6. (36) שם, ג.

ט. ועד"ז הוא הלימוד בנוגע אלינו:

כאשר יהודים נמצאים במדינה שבה יש להם חופש אמיתי, שיכולים ללמוד תורה ולקיים מצוות ללא הגבלות ומדידות, ואדרבה, זוהי הנהגה הקשורה עם טוב כפשוטו בעניני עוה"ז — באה תורת חיים, הוראה בחיים, ואומרת שהסיבה לכך שיש "גשמיכם בעתם" ונתנה הארץ יכולה ועץ השדה יתן פריו", היא בגלל ש"בחוקתי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם"³⁷.

אבל עדיין יש מקום ליצה"ר להתחיל לטעון, שהסיבה לכך שנמצא במעמד ומצב שיכול לעשות כרצונו, ללא הגבלות — היא בגלל ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"³⁸, או שאומר שזהו "נקרה נקרית" (בלשון הרמב"ם³⁹), ולא ענין שהוא מצד "אצבע אלקים היא"⁴⁰, באופן ד"וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה'"⁴¹.

וכאשר מביאים לו ראיות והוכחות וכו' — טוען שנשאר אצלו עכ"פ ספק, שזהו ענינו של "עמלק", בגימטריא "ספק"⁴². ואפילו כשמוסיפים להביא לו ראיות שאין מקום לספק — טוען שאין מקום להתפעלות; "קרך"⁴³ בדרך"! — זהו דבר שאירע בעבר, והוא לא הי' נוכח ואינו יודע פרטי הדברים; והראיות ע"פ שכל — אינם מביאים אותו לידי התפעלות.

אך ישנו אופן שקורא ולומד את המגילה — כולל גם ה"מגילה" של דברי ימי ישראל (כפי שנקרא ההיסטורי היהודית) — לא באופן של "למפרע", אלא כפי שסיפור הדברים אירע על הסדר.

י. ובכן: כשמתבונן כיצד הגיעו לכאן היהודים שנמצאים במדינה זו — שרובם ככולם הגיעו מעבר לים, אלא שיש כאלו שהם בעצמם הגיעו מעבר לים, ויש כאלו שהם בניהם או בני-בניהם, דור שני, שלישי או רביעי, אבל אין יהודים שנולדו כאן מדורי-דורות, שהרי יודעים מתי התחילו להגיע יהודים לחלק זה של כדור הארץ, ויודעים מהיכן הם באו — אזי רואה, שהגיעו ממקום וממעמד ומצב שלא היתה הרחבה כלל, ולא היו כל הענינים שיש ליהודי לרשותו עתה, וזה גופא שהגיעו והכניסו

42) ראה כתר שם טוב בהוספות סק"ח.
סה"מ עזר"ת ע' קפב. עטר"ת ע' רצד. תש"ט
ע' 40; ע' 65. ועוד.
43) תצא כה, יח.

37) ר"פ בחוקתי.
38) עקב ח, יז.
39) הלי' תעניות פ"א ה"ג.
40) וארא ח, טו
41) בשלח יד, לא.

אותם ונתנו להם את כל האפשריות, הנה בדרך הטבע קשה ביותר לבאר זאת.

ועאכו"כ כששואל ומברר אצל הסבא שהגיע לכאן, והסבא מספר לו בפרטיות — אזי רואה כמה ענינים של השגחה פרטית, ואפילו עניני ניסים שאירעו עם הסבא והסבתא שלו או עם אביו ואמו.

ואז אינו זקוק להוכחות שאין זה מצד "כחי ועוצם ידי"; כחו ועוצם ידו לא הי' מביא את הסבא מהמעמד ומצב כפי שהי' בימי הביניים, או מהמעמד ומצב כפי שהי' במדינות שבהם היו קשיים, מדידות והגבלות וגזירות וכו' וכו', ועאכו"כ בנוגע לאלו שבבחינת "אוד מוצל מאש"⁴⁴ שניצלו מהמאורעות האחרונות שאירעו מעבר לים.

ואינו זקוק להוכחות ש"היא שעמדה לנו" כשם ש"עמדה לאבותינו" — ש"הקב"ה מצילנו מידם".

וכמו"כ אינו זקוק להוכחות שתורת משה אינה ענין שניתן במדבר לפני שלש וחצי אלפי שנה⁴⁵, ואילו עכשיו כשיש "תרבות" ("קולטור") ודרך הנהגה כו', אין להתחשב עם התורה רח"ל — כיון שמספרים לו מה פעלה ה"תרבות" מעבר לים, באשכנז, ועד"ז בשאר המדינות, בכל המאה ועשרים ושבע מדינות שיושבים באו"ם ביחד עם ה"תרבות" שלהם!...

והוא תופס שאינם מאה עשרים ושבע מדינות חדשות, אלא כך הי' בכל דור ודור (אף שלא ישבו בבנין זה, כי אם בבנין אחר) — כפי שמצינו בפירוש רש"י על הפסוק⁴⁶ "ויאמר מואב אל זקני מדין", ש"מעולם היו שונאים זה את זה .. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם"; ותופס שכך אירע גם בשנת ה-39 למנינם, שהי' "חבר הלאומים" ("ליג אָוּוּ ניישאָנַס") שמקום מושבו הי' ב"שושן הבירה" כפי שהיתה נקראת אז, שהי' אמור כביכול להבטיח וכו'.

אבל עכשיו יודעים ש"בכל דור ודור עומדים עלינו כו'", וההצלה היא — עי"ז ש"הקב"ה מצילנו מידם".

יא. וכך הולך וחוזר הלאה בזמן העבר, עד שמגיע לזמן המגילה כפשוטה: "ויהי בימי אחשורוש", שגם אז היו "שבע ועשרים ומאה מדינה", "מדינה ומדינה ככתבה ועם ועם כלשונו"⁴⁷, דרכיו ומנהגיו כו',

(44) זכרי' ג, ב. וראה גם שיחת פורים וש"נ.

תש"כ ס"ב (ת"מ חכ"ז ע' 428). וש"נ. (46) בלק כב, ד.

(45) ראה גם תו"מ חע"ו ריש ע' 417. (47) אסתר ח, ט.

אבל כשהגיעה גזירת המן, נשלחה ונתקבלה "בכל מדינות המלך אחשורוש"⁴⁸; ומה הציל את בניי — הנהגתם באופן ד"לא יכרע ולא ישתחוה"!

הקב"ה שלח אמנם את בניי לגלות, "עבדי אחשורוש אנן"⁴⁹, באופן ש"מפוזר ומפורד בין העמים"⁵⁰, אבל צוה אותם ונתן להם גם את הכח, שבהיותם במעמד ומצב ד"מפוזר ומפורד בין העמים", ידעו, שעי"ז ש"דתיים שונות מכל עם"⁵⁰ — הוא אוכל ושותה באופן אחר, ומאכלים ומשקאות אחרים, וגם ישן באופן אחר, כיון שאומר תחילה קריאת שמע על המטה, ושוכב לישון עם כיפה, ובאופן כזה שכאשר יעור משנתו הנה לכל לראש אומר "מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמתי בחמלה רבה אמונתך" — אזי העם ש"מפוזר ומפורד" נעשה ל"עם אחד", ובאופן שהמן יודע ש"ישנו עם אחד"⁵⁰, ולא יוכל להם, כיון שעומדים בקיומם, ובאופן שהם "עם אחד".

ולכן אינו מתפעל מזה שיש מי שטוען ש"אחשורוש" מצוה שצ"ל "יכרע" ו"ישתחוה" למנהגי המדינה, ובמילא צריך לחנך את הילדים באופן שלא יהי ניכר ח"ו שזהו ילד יהודי, כיון שלכל לראש הוא "אמריקני",

— כאשר הילד יבוא לביתו, או בבואו לבית הכנסת כליל שבת או ביוהכ"פ ("ב"הי"האלידעיס"), לא איכפת לו שיכירו שזהו ילד יהודי, אבל "בין העמים", כשהולך עם ילד שאינו יהודי, עליו לדעת שהוא "מפוזר ומפורד בין העמים", בין שבע ועשרים ומאה מדינה, ולכן אין מקום להנהגה באופן ש"דתיים שונות" —

שהרי טענה זו שייכת רק אם אינו יודע אופן קיומו של עם ישראל בעבר, בהווה ובעתיד, שימשיך להתקיים מתוך התגברות על כל אלו שאינם אוהבי ישראל, כפי שהי' בדור שלפנ"ז, ושני דורות לפנ"ז, עד לדור של אחשורוש כפשוטו, ועוד לפנ"ז — פרעה מלך מצרים, ועד ללבן הארמי,

ועוד לפנ"ז — אצל היהודי הראשון, "אחד הי' אברהם"⁵¹, שנקרא "אברם העברי"⁵², ע"ש ש"כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד"⁵³, היינו, שהי' אחד ויחידי שעמד מעברו השני של הנהר, ולא

51) יחזקאל לג, כד.

52) לך לך יד, יג.

53) ב"ר ספמ"ב.

48) שם, יב.

49) מגילה יד, א. וש"נ.

50) שם ג, ח.

התפעל מהעולם כולו, ואדרבה: הנהגתו היתה באופן ד"ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם"⁵⁴, היינו, שכאשר מסתכלים עליו בשעה שמדבר רואים שהקב"ה הוא "א-ל עולם"; היכן שיש עולם — הקב"ה הוא שם בעה"ב.

וכיון ש"הקב"ה מצילנו מידם" — יודע הוא שהדרך שכך ימשיך להיות, ועם ישראל יעבור את כל הקשיים שישנם עתה, ואם ישאר ח"ו משהו מזה לשושן-פורים או למחרתו, יהי "הקב"ה מצילנו מידם" (אלא שיהי' באופן ש"אפי' בעל הנס אינו מכיר בניסו"⁵⁵, מתוך שלום ושלחה וכו') — הרי זה ע"י ההנהגה (שהיתה לפני ביטול הגזירה) באופן שאע"פ שמנהג כל המדינה הוא ש"כל עבדי המלך . . כורעים ומשתחוים להמך"¹¹, הנה "מרדכי לא יכרע ולא ישתחוה", אבל מרדכי אינו לעצמו, אלא "הגידו לו את עם מרדכי"¹², שצריך לפעול שיהי' עמו כל העם שמסביבו באותו אופן ש"לא יכרע ולא ישתחוה".

— הוא יודע אמנם ש"דינא דמלכותא דינא"⁵⁶, כיון שכך פוסק השו"ע⁵⁷ שצריך לקיים חוקי המדינה, וכמ"ש⁵⁸ "ודרשו את שלום העיר גו' והתפללו בעדה גו' כי בשלומה יהי' לכם שלום", אבל כשמגיע לענין של השתחוואה ל"עבודה-זרה", לענין שהוא "זר" ליהדות (כהפי' בספרי מוסר⁵⁹), אזי "לא יכרע ולא ישתחוה", ללא נפק"מ מה עושים "כל עבדי המלך".

יב. ואז ישנה ההבטחה ש"כן תהי' לנו" — "אורה ושמחה וששון ויקר", כיון שמתחילים עם "אורה זו תורה", ליקח ממנה את ההוראות כיצד להתנהג בחיי היום-יום, ועד ל"יקר אלו תפילין", כדברי הגמרא²⁴ שעליהם נאמר⁶⁰ "וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך ויראו ממך" — ש"נפל פחד היהודים עליהם", וכן "יקר" כפשוטו, שדוקא זו היא הדרך שזוכים ל"יקר" וכבוד גם אצל "עמי הארץ", ואדרבה: "רבים מעמי הארץ מתייהדים", ועאכו"כ שאינם מערימים קשיים שיהודי יוכל להתנהג כמו "יהודי".

וכך מתכוננים לגאולה, ובפרט בשנת העיבור, שעל זה הובא בגמרא²⁸ הלשון "מסמך גאולה לגאולה" — שמסיימים את הימים

(58) ירמי' כט, ז.

(59) ראה גם סה"מ קונטרסים ח"א עד, א.
תרפ"א ע' שלה. תרפ"ה ע' צח (ע"פ ב"ב ק', א).

(60) תבוא כה, יו"ד.

(54) וירא כא, לג.

(55) נדה לא, א.

(56) גיטין יו"ד, ב. וש"נ.

(57) ראה אנציק' תלמודית ערך דינא

דמלכותא דינא (כרך ז ע' רצה ואילך). וש"נ.

והרגעים האחרונים של הגלות בעמידה "בקומה זקופה", "קוממיות"⁶¹,
ו"ביד רמה"⁶², כיון ש"לא יכרע ולא ישתחוה".

ואז נשלח "פתגם המלך" "אל כל היהודים אל שבע ועשרים ומאה
מדינה", ומגיע "דבר המלך" ומתפרסם בכל מדינות אלו, ונעשה באופן
של "אורה ושמחה וששון ויקר" כפשוטו — כן תהי' לנו.

* * *

---

61) בחוקתי כו, יג ובתו"כ ופרש"י. 62) בשלח יד, ח.

הוספה

⌘

בי"ה, א' אד"ר תשכ"ב
ברוקלין

בי"ד מרת זלדה תחי

ברכה ושלוש!

נבהלתי לתוכן המברק שלה שנתקבל זה עתה.

בעת רצון אזכיר על הציון הקי של כ"ק מוי"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע מתאים לתוכן המברק, ויהי רצון שכשם שהבריקה הני"ל, כן תבריק בשוי"ט
בטוב הנראה והנגלה.

ובכלל ישתנה סגנון מכתבי, וכמו שהעירותי איזו פעמים, שיהיו חדורים

⌘

מצילום האגרת.

מרת זלדה: ש"ס מישקובסקי, ירושת"ו. אגרות נוספות אלי' — אג"ק חל"ג אגרת יב'תמו
(ע' רלג), ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת הבאה.
לתוכן המברק שלה: כנראה — אודות התקף הלב, ל"ע ול"ע, שעבר בעלה מו"ה חיים ארי'
מישקובסקי. וראה, בהמשך לזה, לקמן שם. אגרת ח' אדר שני תשכ"ב (נדפסה בקונטרס לש"פ
תצוה תשע"ג).

שמחה פנימית ואמיתית, וכמו שנצטוינו בתורתנו תורת חיים לעבוד את ה' (שכל חיי האדם עליהם להיות תקופה בלתי פוסקת של עבודת ה')
 בשמחה וטוב לבב, וציווי התורה הרי זה גם נתינת כח.
 בברכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

המכ' נתקבל.

ב

בי"ה, חיי אד"ר תשכ"ב
 ברוקלין

בי"ד מרת זלדה תחי

ברכה ושלום!

מאשר הנני קבלת מכתבי מהטבת בריאות בעלה שי', ויהי רצון שיתוסף בהטבה עד לרפ"ש, ותבשר טוב בזה ובשאר הענינים אודותם כותבת,
 וכמדובר — הימים ימי סגולה לבשו"ט גם בעניני הגוף, שהרי חדש אדר —
 חדש ההצלחה ליהודים בכל עניניהם.
 בי"ד — המחכה לבשו"ט בכל האמור

מ. שניאורסאהן

וכמו שנצטוינו בתורתנו .. לעבוד את ה' .. בשמחה וטוב לבב: תבוא כח, מז. וראה רמב"ם הל' לולב בסופן.
 תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).
 וציווי התורה הרי זה גם נתינת כח: ראה כתובות סז, רע"א. ע"ז ג, סע"א. במדב"ר פי"ב, ג. תנחומא נשא יא.

ב

מצילום האגרת.
 מרת זלדה: ש"ס מישקובסקי, ירושת"ו. אגרות נוספות אלי' — לעיל אגרת הקודמת, ובהנסמן בהערות שם.
 מהטבת בריאות בעלה: מו"ה חיים ארי' מישקובסקי. וראה לעיל שם, ובהנסמן בהערות שם.
 הימים ימי סגולה .. הגוף: ראה ט"ז או"ח סעת"ר סק"ג.
 חדש אדר — חדש ההצלחה ליהודים כו': ראה תענית כט, סע"א ואילך. מג"א או"ח סתרפ"ו סק"ה.

לזכות

החתן התמים **אברהם** והכלה מרת **חי' מושקא** שיחיו

שניאורסאהן

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

חיי אדר־ראשון, היתשפי"ד

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' **מנחם מענדל** וזוגתו מרת **אסתר** שיחיו **שניאורסאהן**

הרה"ת ר' **שלום דובער** וזוגתו מרת **נאוה** שיחיו **רבינוביץ**

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' **שלום דובער** וזוגתו מרת **שושנה** שיחיו **דריזין**

מרת **שושנה** שתחי' **רבינוביץ**

הרה"ת ר' **שלום דובער הכהן** וזוגתו מרת **אסתר** שיחיו **לרר**